

NOTITIE

Bestemd voor:	Programmadirectie Natura 2000, EL&I
Afkomstig van:	Marc van Roomen, Erik van Winden, Dirk Zoetebier en Arjan Boele
Datum:	14-09-2012
Achtergronddocumenten:	Opdrachtbrief (verplichtingenummer 1300011981), offerte S2012.115
Betreft:	Informatie over vogelsoorten in N2000 gebieden Rijntakken

Inleiding

Het Ministerie van EL&I wil de mogelijkheid bieden om afzonderlijke Natura 2000-gebieden samen te voegen, wanneer dit maatschappelijke rek en ruimte biedt en dit ecologisch te motiveren is. Gebieden worden dan eventueel samengevoegd tot één nieuw Natura 2000-gebied met één set aan doelstellingen. Deze set wordt dan een som van instandhoudingsdoelstellingen uit de afzonderlijke gebieden. Concreet betekent dit dat een vogelsoort waar in eerste instantie alleen één van de afzonderlijke gebieden voor was aangewezen, nu het hele gebied zal worden aangewezen en de som van het voorkomen in alle afzonderlijke gebieden als doelstelling gaat gelden. In deze notitie wordt onderzocht welke gevolgen voor de vogeldoelen een samenvoeging van de Rijntakken (huidige afzonderlijke N2000 gebieden: Uiterwaarden IJssel, Uiterwaarden Neder-Rijn, Gelderse Poort en Uiterwaarden Waal) tot één Natura 2000-gebied zal hebben.

Materiaal en methode

Voor de Rijntakken zijn in totaal 12 broedvogeldoelen en 22 niet-broedvogeldoelen geformuleerd. Van de 12 broedvogeldoelen zijn er slechts 3 waarvoor in elk deelgebied een doel geformuleerd was, voor de niet broedvogels waren dat er 15. Voor de overige doelen komen we dus voor minimaal één tot maximaal drie gebieden gegevens te kort om de nieuwe aantallen te kunnen bepalen.

Er zijn van een ruim aantal jaren gegevens gevraagd om een uiteindelijk doel te kunnen berekenen gebaseerd op een gemiddelde over meerdere jaren. Bij de broedvogels gaat het om de jaren 1999-2011 en bij de niet-broedvogels om de seizoenen 1999/2000 – 2010/2011.

Naast het uitzoeken van de aantallen per jaar/seizoen en per Rijntak is er ook onderzocht of er nog aanvullende soorten in aanmerking komen voor aanwijzing als doelsoort omdat de som van de delen een soort boven een selectiegrens brengt. Bij niet-broedvogels is daarbij het gemiddelde voorkomen van minimaal 0,1% (op basis van seizoensmaxima) van de internationale populatiegrootte aangehouden en bij de broedvogels is uitgezocht welke N2000 soorten met 0,5% of meer van de Nederlandse broedpopulatie voorkomt. Dit laatste is geen formeel selectie criterium maar selecteert in ieder geval de soorten met 'substantiële' aantallen. Er heeft voor de broedvogels geen her-evaluatie van de vijf belangrijkste gebieden in Nederland plaats gevonden.

De gegevens gebruikt voor deze levering komen uit het Broedvogel- en Watervogelmeetnet zoals door SOVON gecoördineerd in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring. De broedvogels hebben betrekking op getelde aantallen broedparen/territoria. De niet-broedvogels betreffen seizoensmaxima (alleen getelde aantallen) bij het bepalen van selecterende soorten en seizoensgemiddelden (waarbij niet getelde telgebieden in een bepaalde maand zijn bijgeschat) voor de doelformulering. In het geval van de Rijntakken gaat het daarbij om de som van de maandelijkse tellingen in de periode september-april gedeeld door 12 (de aantallen in de zomermaanden worden daarbij op 0 gesteld en hebben vooral betrekking op broedvogels).

Resultaten

Extra soorten

Bij de broedvogels voldoet Bruine Kiekendief, Kluut en Visdief aan het zelf gekozen criterium van 0,5% van het Nederlandse totaal in de Rijntakken aanvullend op de al selecterende broedvogelsoorten in de periode 1999-2003 (die allen in een hoger aandeel van het Nederlands totaal daar voorkomen), zie tabel 1.

Bij de niet-broedvogels voldoen Toendrarietgans, Bergeend, Goudplevier en Kempphaan aan de ondergrens van 0,1% van de internationale populatiegrootte in de seizoenen 1999/00 – 2003/04 in aanvulling op de al selecterende niet-broedvogelsoorten, zie tabel 2 (op basis van gemiddelde seizoensmaxima). Kijkend naar de aantallen in de seizoenen daarna is het voorkomen van Goudplevier en Kempphaan wel flink ingestort en er daarna sprake van veel lagere aantallen.

Gemiddeld voorkomen in Rijntakken gezamenlijk 1999-2003

Broedvogels: voor de al kwalificerende soorten en aanvullende extra soorten staan de gemiddelde aantallen in Rijntakken totaal en afzonderlijke delen in 1999-2003 in tabel 1

Niet-broedvogels, voor de al kwalificerende soorten en aanvullende extra soorten staan de gemiddelde aantallen (betrekking hebbend op seizoensgemiddelden) in 1999/00 – 2003/04 in tabel 3.

Slaapplaatsfunctie

Naast dat de Rijntakken een belangrijke functie hebben als foerageergebied voor kwalificerende niet-broedvogels zijn er ook een aantal soorten waarvan een groot aantal individuen buiten de begrenzing van de N2000 gebieden foerageren en s' nachts binnen de begrenzing slapen. Er is daarbij dus sprake van een aanvullende slaapplaatsfunctie voor gedeeltelijk een andere en grotere groep vogels. Voor de Rijntakken gaat het met name om: Aalscholver, Toendrarietgans, Kolgans, en Wulp. In minder mate ook voor Kleine Zwaan, Wilde Zwaan, Grauwe Gans en Brandgans. Het kwantificeren van het aantal vogels dat betrokken is bij deze slaapplaatsfunctie viel buiten het kader van deze opdracht maar is wel van groot belang om in de uiteindelijke aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Aantallen in de afzonderlijke jaren 1999 – 2011

Broedvogels: de aantallen per Rijntak en in de afzonderlijke jaren staat in de excel: broedvogels_rijntakken.xls

Niet-broedvogels: de aantallen per Rijntak en in de afzonderlijke seizoenen staat in de excel: niet-broedvogels_rijntakken.xls.

Tabel 1. Gemiddeld aantal broedpaar van kwalificerende soorten en extra soorten in de Rijntakken en de afzonderlijke delen 1999-2003. >= het werkelijke aantal is gelijk of groter dan het aangegeven aantal.

Type gemiddelde: 1= sommige deelgebieden zijn niet geteld in de aangegeven jaren. Het gemiddelde aantal is altijd een minimum. 2= ieder deelgebied is min 1x geteld maar niet in

Soort	% van NL in N2K	Rijntakken Gem9903	IJssel (38)	Nederrijn (66)	Gelderse Poort (67)	Waal (68)	typeGEM
Dodaars	2,2	>=47	>=2	>=2	40	>=3	1
Aalscholver	3,2	664	285	41	227	111	3
Roerdomp	3,8	10	1	0	8	1	2
Woudaap	10,0	>=1		0	1		1
Bruine Kiekendief	0,5	>=7	>=2	1	3	1	1
Porseleinhoen	8,4	19	10	5	2	2	2
Kwartelkoning	30,5	110	43	21	17	19	3
Kluut	0,6	49	3	11	4	19	3
Watersnip	1,3	>=17	>=1	>=12	4	>=0	1
Visdief	0,7	125	42	3	5	75	3
Zwarte Stern	15,0	186	46	0	133	8	3
IJsvogel	5,6	>=22	5	4	13	>=0	1
Oeverzwaluw	2,7	>=610	>=0	>=87	340	>=183	1
Blauwborst	1,0	>=95	>=8	>=8	75	>=4	1
Grote Karekiet	4,9	12	0	0	12	0	2

zelfde jaar, 3= 9903 alle jaren alle deelgebieden geteld.

Tabel 2. Het gemiddelde seizoensmaximum van kwalificerende (x) en extra niet-broedvogels (nieuw) in de Rijntakken en de afzonderlijke delen 1999/2000 – 2003/04.

Soort	1999/00	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	Gemmax	1%norm	Perc1%	Selectie
Fuut	970	1134	1186	1160	1116	1113	4800	0,23	x
Aalscholver	3534	4234	5176	4951	4925	4564	3100	1,47	x
Kleine Zwaan	2642	391		554	283	968	290	3,34	x
Wilde Zwaan	326	56	177	381	139	216	590	0,37	x
Toendrarietgans	488	1377	446	492	261	613	6000	0,10	nieuw
Kolgans	122578	168429	144020	99595	133967	133718	10000	13,37	x
Grauwe Gans	10628	16982	18178	20484	20151	17285	4000	4,32	x
Brandgans	2453	8333	5329	3787	5102	5001	3600	1,39	x
Bergeend	425	510	570	586	559	530	3000	0,18	nieuw
Smient	55817	55607	55497	68340	42567	55566	15000	3,70	x
Krakeend	522	741	944	1062	992	852	600	1,42	x
Wintertaling	1748	3028	4314	2771	3322	3037	4000	0,76	x
Wilde Eend	16894	15814	19174	23030	13749	17732	45000	0,39	x
Pijlstaart	1524	677	1701	504	277	937	600	1,56	x
Slobeend	1201	1128	2220	1676	1254	1496	400	3,74	x
Tafeleend	8615	5591	3616	6510	4237	5714	3500	1,63	x

Kuifeend	3983	6264	5814	8519	5306	5977	12000	0,50	x
Nonnetje	128	116	124	392	181	188	400	0,47	x
Meerkoet	24567	20812	23619	35297	15245	23908	17500	1,37	x
Scholekster	2055	2246	2090	1600	1847	1968	10200	0,19	x
Goudplevier	219	160	5516	552	290	1347	8000	0,17	nieuw
Kievit	33760	45743	29105	29310	23719	32327	34000	0,95	x
Kemphaan	537	722	3238	453	113	1013	10000	0,10	nieuw
Grutto	5531	6852	10072	4410	1259	5625	1700	3,31	x
Wulp	2372	2536	3448	2352	2689	2679	4200	0,64	x
Tureluur	320	485	571	344	267	397	2500	0,16	x

Tabel 3. Het gemiddelde seizoensgemiddelde van kwalificerende en extra niet-broedvogels in de Rijntakken en de afzonderlijke delen 1999/2000 – 2003/04.

Soort	Rijntakken	IJssel	Nederrijn	Gelderse Poort	Waal
Fuut	576	228	81	179	88
Aalscholver	1259	541	133	320	265
Kleine Zwaan	102	74	16	3	9
Wilde Zwaan	32	24	1	2	4
Toendrarietgans	127	48	36	35	8
Kolgans	35391	16436	2902	10593	5460
Grauwe Gans	8299	2581	884	2478	2357
Brandgans	922	101	38	173	611
Bergeend	121	34	22	33	33
Smient	17905	8257	2405	2560	4682
Krakeend	347	104	49	141	53
Wintertaling	1133	390	225	406	112
Wilde Eend	6108	2535	1006	1570	998
Pijlstaart	135	55	13	37	30
Slobeend	409	96	51	171	93
Tafeleend	989	456	100	249	184
Kuifeend	2324	676	632	484	533
Nonnetje	37	16	5	11	6
Meerkoet	7995	3518	1656	2052	769
Scholekster	337	199	42	38	58
Goudplevier	144	136	3	2	4
Kievit	8036	3312	1441	2490	792
Kemphaan	109	97	4	6	2
Grutto	679	483	56	66	73
Wulp	889	265	103	362	160
Tureluur	64	29	12	14	9